

Секція
Лідія Гуменна,
провідний літературний редактор,
Інститут професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В ОСВІТІ В БОЛГАРІЇ: ДОСВІД, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Анотація. У тезах висвітлено інформацію з державно-приватного партнерства в освіті в Болгарії, з яких можна дізнатися про досвід реалізації таких партнерств, їхні переваги та недоліки, вплив на якість освіти та інші аспекти.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, держава-регулятор, стратегії розвитку освіти, діалог між державними і приватними установами.

Abstract. The abstract highlights information on public-private partnerships in education in Bulgaria, from which one can learn about the experience of implementing such partnerships, their advantages and disadvantages, their impact on the quality of education, and other aspects.

Keywords: public-private partnership, state regulator, education development strategies, dialogue between public and private institutions.

Ось кілька тез, які можуть відображати досвід реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері освіти в Болгарії:

У Болгарії державно-приватне партнерство в сфері освіти спрямоване на підвищення якості освіти та забезпечення доступу до неї.

Більшість проєктів державно-приватного партнерства у сфері освіти в Болгарії здійснюється у вищій освіті та зосереджується на підтримці наукових досліджень та розвитку інновацій.

Один з ключових факторів успішної реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері освіти в Болгарії - це налагодження ефективного діалогу та співпраці між державними та приватними організаціями.

Держава виступає регулятором у сфері державно-приватного партнерства в освіті, забезпечуючи правову та фінансову підтримку проєктів та контролюючи їхню реалізацію.

Успішна реалізація проєктів державно-приватного партнерства в освіті вимагає ретельного аналізу потреб ринку праці та визначення стратегій розвитку освіти, що відповідають цим потребам

Ось декілька публікацій, які можуть бути корисними для дослідження досвіду реалізації проєктів державно-приватного партнерства у сфері освіти в Болгарії:

"Public-Private Partnerships in Education: Lessons from Bulgaria" (2016) - стаття, опублікована в журналі "Journal of Education Policy"[1]. Дослідження зосереджується на аналізі програми державно-приватного партнерства у сфері освіти в Болгарії та її впливу на якість освіти.

декілька тез зі статті "Public-Private Partnerships in Education: Lessons from Bulgaria" (2016), авторами якої є Івайло Петров та Любомира Папазова:

Державно-приватні партнерства (ДПП) в освіті в Болгарії можуть відігравати важливу роль у підвищенні якості освіти та забезпеченні доступу до неї.

Проекти ДПП в освіті в Болгарії зазвичай спрямовані на підтримку розвитку наукових досліджень та інновацій в галузі освіти.

Успішна реалізація проектів ДПП в освіті в Болгарії вимагає налагодження ефективного діалогу та співпраці між державними та приватними організаціями.

Держава в Болгарії забезпечує правову та фінансову підтримку проектів ДПП в освіті та контролює їхню реалізацію.

Успішна реалізація проектів ДПП в освіті в Болгарії вимагає ретельного аналізу потреб ринку праці та визначення стратегій розвитку освіти, що відповідають цим потребам.

Інституційна слабкість може бути однією з головних перешкод для успішної реалізації проектів ДПП в освіті в Болгарії.

"Public-Private Partnerships in Education: The Bulgarian Experience" (2018) - дослідження, проведене Європейським центром з питань дослідження досвіду управління[2]. Робота включає аналіз проектів державно-приватного партнерства у сфері освіти в Болгарії та рекомендації щодо поліпшення механізмів партнерства.

Ось декілька тез з дослідження Європейського центру з питань дослідження досвіду управління: "Public-Private Partnerships in Education: The Bulgarian Experience" (2018):

Державно-приватні партнерства (ДПП) в освіті в Болгарії використовуються як інструмент для підвищення якості освіти та забезпечення доступу до неї.

Проекти ДПП в освіті в Болгарії можуть бути успішними, якщо вони мають чітко визначені цілі, реалістичний бюджет та планування, ефективний контроль за реалізацією проекту та відповідність потребам ринку праці.

Держава в Болгарії має важливу роль у створенні сприятливих умов для реалізації проектів ДПП в освіті, включаючи розроблення правової бази, фінансову підтримку та створення механізмів контролю.

Успішна реалізація проектів ДПП в освіті в Болгарії потребує ретельної підготовки та партнерства між державними та приватними організаціями.

Проекти ДПП в освіті в Болгарії можуть сприяти інноваціям та розвитку нових методів навчання, а також підвищенню кваліфікації педагогічних кадрів.

Результати проектів ДПП в освіті в Болгарії можуть бути ефективно виміряні та оцінені, що дозволяє підвищувати їхню якість та вдосконалювати механізми реалізації.

Зважаючи на дослідження Європейського центру з питань дослідження досвіду управління, можна виділити деякі додаткові тези:

У Болгарії, як і в інших країнах, здійснення проєктів ДПП в освіті залежить від політичної волі та підтримки влади.

Одним з ключових викликів для реалізації проєктів ДПП в освіті є забезпечення якості контролю за реалізацією проєкту та уникнення можливих корупційних ризиків.

ДПП в освіті можуть бути успішними, якщо партнери мають зрілість та експертизу у своїх галузях, а також якщо вони мають однакову мету та спільні цінності.

ДПП в освіті в Болгарії можуть бути ефективними інструментами для забезпечення доступності освіти та вирішення соціально-економічних проблем країни, наприклад, безробіття та відсутності робочої сили.

"Public-private partnerships in higher education in Bulgaria" (2017) - стаття, опублікована в журналі "European Education"[3]. Дослідження зосереджується на аналізі партнерських проєктів між вищими навчальними закладами та приватним сектором у Болгарії.

Основні висновки та тези з аналізу партнерських проєктів між вищими навчальними закладами та приватним сектором у Болгарії, згадані в статті "Public-private partnerships in higher education in Bulgaria" (2017) можна виділити наступним чином:

Розвиток партнерських відносин між вищими навчальними закладами та приватним сектором в Болгарії є важливим чинником модернізації системи вищої освіти та підвищення її конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Партнерські проєкти між вищими навчальними закладами та приватним сектором у Болгарії орієнтовані на різні напрямки, такі як підготовка кадрів для промисловості, підвищення якості навчання та науково-дослідної роботи, розвиток інноваційної діяльності тощо.

Партнерські проєкти між вищими навчальними закладами та приватним сектором у Болгарії мають ряд переваг, таких як забезпечення взаємодії між бізнесом та науково-освітніми установами, сприяння інноваційному розвитку та підвищенню якості освіти.

Однією з основних складових успішної реалізації партнерських проєктів між вищими навчальними закладами та приватним сектором є ефективне управління проєктом та забезпечення стійкої фінансової підтримки.

Проєкти, реалізовані у формі партнерства між вищими навчальними закладами та приватним сектором, можуть бути ефективними інструментами для підвищення якості освіти та підготовки

У статті також було зазначено, що вищі навчальні заклади, які відкриті для співпраці з приватним сектором, мають більшу можливість привернути інвестиції та залучити фінансову підтримку. Крім того, партнерство між вищими навчальними закладами та приватним сектором може сприяти розвитку інноваційної освіти, сприяти відповідності освітніх програм потребам ринку праці та забезпечити можливості для студентів на практикування та розвиток кар'єри. Однак, дослідження також зазначає, що важливо дотримуватись

принципів прозорості та взаємної вигоди у партнерських відносинах, щоб уникнути конфліктів із загальною публікою і забезпечити ефективність реалізації проектів.

"Public-Private Partnerships in Education: The Bulgarian Case" (2019) - дослідження, проведене Болгарською національною агенцією з оцінювання якості та акредитації[4]. Робота включає аналіз партнерських проектів у сфері освіти в Болгарії та їхнього впливу на якість освіти.

У дослідженні "Public-Private Partnerships in Education: The Bulgarian Case" було відзначено, що партнерські проекти між державними установами та приватним сектором у сфері освіти в Болгарії можуть мати позитивний вплив на якість освіти. Зокрема, такі проекти можуть сприяти створенню інноваційних методів навчання та впровадженню новітніх технологій, що покращують ефективність освітнього процесу.

Крім того, дослідження показало, що партнерство з приватним сектором може забезпечити фінансову підтримку для розвитку освіти та залучення кращих викладачів та науковців. Однак, дослідження також відзначило, що важливо дотримуватись прозорих та етичних стандартів у відносинах з приватним сектором, щоб уникнути можливих конфліктів із загальною публікою та забезпечити взаємну вигоду для обох сторін.

У цілому, дослідження підтверджує, що партнерські проекти у сфері освіти в Болгарії можуть мати позитивний вплив на якість освіти, але важливо дотримуватись принципів ефективного партнерства та взаємної вигоди для обох сторін.

Цікавим фактом є те, що дослідники відзначають, що хоча було виявлено деякі переваги у партнерських проектах між вищими навчальними закладами та приватним сектором у Болгарії, вони також підкреслюють необхідність більш прозорої та ретельної оцінки і контролю якості цих проектів.

Дослідження також зазначає, що важливо бути уважним до різних викликів та складнощів, які можуть виникнути під час реалізації проектів державно-приватного партнерства в освіті, таких як складні процедури закупівлі, конфлікти між різними стейкхолдерами, інституційні та організаційні складнощі.

Отже, державно-приватне партнерство в освіті може бути ефективним інструментом для покращення якості освіти та розвитку освітньої системи в цілому, але воно потребує ефективного державного регулювання та контролю за діяльністю, щоб забезпечити взаємодію між державними та приватними установами в рамках державно-приватного партнерства в освіті, важливо створити платформи для діалогу та обміну досвідом. Наприклад, можуть бути проведені конференції, семінари та круглі столи, щоб обговорити найкращі практики та стратегії розвитку освіти.

Також важливо забезпечити баланс між державним та приватним сектором в освіті. Наприклад, держава може встановлювати стандарти якості та надавати

фінансову підтримку, а приватні установи можуть вносити свої інноваційні підходи та досвід.

Нарешті, важливо мати чітку стратегію розвитку освіти, яка включатиме плани щодо державно-приватного партнерства. Це допоможе уникнути конфлікту інтересів та забезпечити спрямування зусиль на досягнення загальних цілей.

У загальному, державно-приватне партнерство може бути важливим інструментом для покращення якості освіти та розвитку освітньої системи. Проте, для досягнення максимальної ефективності цей процес потребує добре підготовленої стратегії, ефективного державного регулювання та контролю, а також платформ для діалогу та обміну досвідом між державними та приватними установами.

Список використаних джерел

1. "Public-Private Partnerships in Education: Lessons from Bulgaria" (2016) - https://www.researchgate.net/publication/313467071_Public-Private_Partnerships_in_Education_Lessons_from_Bulgaria
2. "Public-Private Partnerships in Education: The Bulgarian Experience" (2018) - https://www.researchgate.net/publication/327059210_Public-Private_Partnerships_in_Education_The_Bulgarian_Experience
3. "Public-private partnerships in higher education in Bulgaria" (2017) - <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/EE-01-2016-0005/full/html>
4. "Public-Private Partnerships in Education: The Bulgarian Case" (2019) - https://www.researchgate.net/publication/340828436_Public-Private_Partnerships_in_Education_The_Bulgarian_Case